
جغرافیای اندیشه

چگونه آسیایی‌ها و غربی‌ها متفاوت از هم می‌اندیشند... و چرا؟

نویسنده: ریچارد ا. نیسبت

مترجم: راحله گندمکار

د. شنگ (علامه طباطبائی)

سرشناسه	: نیست، ریچارد ا. Nisbett, Richard E
عنوان و نام پدیدآور	: جغرافیای اندیشه: چگونه آسیایی‌ها و غربی‌ها متفاوت از هم می‌اندیشند ... و چرا؟/ نویسنده ریچارد ا. نیست؛ مترجم: راحله گندمکار؛ [به سفارش] دانشگاه علامه طباطبائی.
مشخصات نشر	: تهران: نشر علمی، ۱۳۹۷.
مشخصات ظاهری	: ۳۲۶ ص؛ ۲۱/۵×۱۴/۵ س.م.
شابک	: ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۴-۳۸۴-۰
وضعیت فهرست نویسی	: فیبا
یادداشت	: عنوان اصلی: The geography of thought : how Asians and Westerners think differently-- and why, c 2003.
یادداشت	: واژه‌نامه.
یادداشت	: کتابنامه: ص. [۲۹۳] - ۳۱۰.
یادداشت	: نمایه.
عنوان دیگر	: چگونه آسیایی‌ها و غربی‌ها متفاوت از هم می‌اندیشند ... و چرا؟
عنوان دیگر	: جغرافیای تفکر.
موضوع	: فرهنگ و شناخت
شناسه اف ده	: گندمکار، راحله، مترجم
رده بندی	: ۱۳۵۰ ج ۷/۹۴/۱۱/۳۱۱ BF
رده بندی دیویی	: ۵۳۰ ۴
شماره کتابشناسی ملی	: ۵۸۴۲۰

خیابان انقلاب، خیابان ۱۲ فروردین، پلاک ۱۰۳

جغرافیای اندیشه

چگونه آسیایی‌ها و غربی‌ها متفاوت از هم می‌اندیشند ... و چرا؟

نویسنده: ریچارد ا. نیست

مترجم: راحله گندمکار

دانشگاه علامه طباطبائی

چاپ اول: ۱۳۹۸

لینوگرافی: کوثر

چاپ: رامین

تیراژ: ۴۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۹۶۴-۴۰۴-۳۸۴-۰

تلفن تماس برای دریافت کتاب در منزل یا محل کار

۶۶۴۶۳۰۷۲ و ۱۲-۵۱۱-۶۶۴۶۰

فهرست مطالب

۹	پیشگفتار
۱۵	سیاسگزاری
۱۹	مقدمه
۳۳	۱. قیاس منطقی و آئین تازی
۶۵	۲. سرچشمه‌های اجتماعی ذهن
۸۵	۳. زندگی جمعی در مقابل زندگی انفرادی
۱۲۳	۴. «چشم پس سر» یا «چشم به توپ»؟
۱۵۹	۵. «بذر شر» یا «دوست ناباب»
۱۸۹	۶. آیا جهان از اسم‌ها تشکیل شده یا از فعل‌ها؟
۲۱۹	۷. «منطقی نیست» یا «منطقی در آن یافته‌ای»؟
۲۴۷	۸. آیا ماهیت اندیشه در همه جا یکسان نیست؟
۲۷۹	سخن آخر. پایان روان‌شناسی یا تضاد شیوه‌های اندیشیدن؟
۲۹۳	کتابنامه
۳۱۱	واژه‌نامه فارسی به انگلیسی
۳۱۷	واژه‌نامه انگلیسی به فارسی
۳۲۳	نمایه

پیشگفتار مترجم

ریچارد ا. نیسبت^۱ متولد ۱۹۴۱ میلادی، استاد ممتاز روان‌شناسی اجتماعی، مدیر برنامه فرهنگ و شناخت در دانشگاه میشیگان در آن آربر^۲ آمریکا است. او نویسنده تعدادی از کتاب‌های معروف روان‌شناسی و مجلات علمی دانشگاهی است. نیسبت به مسائل مختلفی در زمینه شناخت اجتماعی، فرهنگ، طبقات اجتماعی علاقمند است و تا کنون جوایز متعددی کسب کرده که از آن جمله می‌توان به جایزه پژوهش برتر در حوزه روان‌شناسی اجتماعی از انجمن روان‌شناسی اجتماعی در سال ۱۹۸۲، جایزه همکاری علمی عالی از حوزه روان‌شناسی از انجمن روان‌شناسی آمریکا در سال ۱۹۹۱، جایزه دانشمند برتر از انجمن روان‌شناسی اجتماعی تجربی در سال ۱۹۹۵، جایزه ستاوردهای علمی برتر از انجمن روان‌شناسی آمریکا در سال ۱۹۹۶، بیش از ده گونه‌هایم در سال ۲۰۰۲ و جایزه اوسوالد کولپه^۳ از دانشگاه ووتسگو در آن سال ۲۰۰۷ اشاره کرد.

نیسبت نوشته‌های چالش‌برانگیزی در حوزه روان‌شناسی اجتماعی به رشته تحریر درآورده است و کتاب *جغرافیای اندیشه؛ چگونه آسیایی‌ها و غربی‌ها متفاوت از هم می‌اندیشند...* و چرا؟ یکی از بحث‌برانگیزترین

^۱ Richard E. Nisbett

^۲ Ann Arbor

^۳ Oswald Külpe

آن‌هاست که آغازگر نگرشی تازه در عرصهٔ مجادله‌های علمی به حساب می‌آید. این کتاب در سال ۲۰۰۳ میلادی منتشر شد و توجه بسیاری از دانشمندان، اندیشمندان و منتقدان علوم شناختی و علوم انسانی اعم از متخصصان حوزهٔ تجارت، اقتصاد، امور و روابط بین‌الملل، حقوق، آموزش و پرورش، منطق و فرهنگ را به خود جلب کرد.

نیسبت پیشتر بر این باور بود که همهٔ انسان‌ها به شیوهٔ یکسان و به‌یکی جهان را درک و استدلال می‌کنند، اما مجموعه‌ای از پژوهش‌های تجربی، مطالعات متعدد به تدریج او را متقاعد ساخت که آسیایی‌ها به ویژه چین، ژاپنی‌ها و کره‌ای‌ها از یک سو و غربی‌ها به ویژه آمریکایی‌ها، اروپایی‌ها و سوی دیگر، از نظام‌های اندیشه و استدلال بسیار متفاوتی برخوردارند. سابقهٔ این تفاوت به هزاران سال پیش بازمی‌گردد. او به کمک آزمایش‌های تجربی و آزمون‌های روان‌شناختی متعدد و با همکاری پژوهش‌گران این حوزه در آمریکا و آسیای شرقی مسئلهٔ شناخت انسان را بررسی می‌کند و در نهایت این نتیجه را به دست می‌دهد که شناخت انسان‌ها در همهٔ جوامع یکسان نیست؛ افرادی که در فرهنگ غربی رشد کرده‌اند با کسانی که در فرهنگ شرقی پرورش یافته‌اند، تفاوت‌های شناختی عمده‌ای دارند که به شیوه‌ای علمی قابل ارزیابی است. این نگرش در نقطهٔ مقابل دیدگاه غربی در روان‌شناسی تکوینی، به ویژه نگرش استیون پینکر^۱ و متخصصان علوم شناختی قرار می‌گیرد که معتقدند ویژگی‌های قابل سنجش انسان‌ها اساساً ثابت و یکسان‌اند.

به باور نیسبت، علت عمدهٔ تفاوت نگرش شرقی‌ها و غربی‌ها به جهان، ابزارهای متفاوتی است که هر یک برای درک این جهان به کار می‌برند.

^۱ Steven Pinker

گوناگونی زیست‌محیطی، ساختارهای اجتماعی، فلسفه و نظام‌های آموزشی مختلف سبب شده تا اندیشهٔ آسیایی «کل‌گرا» و اندیشهٔ غربی «جزء‌گرا» باشد. اگر این دیدگاه مورد پذیرش قرار گیرد، در جدال میان زن‌ها به مثابه واحدهای وراثت جسمانی، و واحدهای توارث فرهنگی، این واحدهای وراثت فرهنگی‌اند که این بار پیروز میدان‌اند.

روبرت ج. استرنبرگ^۱، رئیس انجمن روان‌شناسی آمریکا، این کتاب را اثری برجسته و در واقع، فصل‌الخطاب می‌داند که به همت یکی از وال‌ان‌ترین روان‌شناسان جهان به رشتهٔ تحریر درآمده است.

مالکوم گلاوول^۲، برنامه‌نگار، نویسنده و جامعه‌شناس مشهور آمریکایی و برندهٔ جایزهٔ انجمن جامعه‌شناسی آمریکا در سال ۲۰۰۷، نیسبت را تأثیرگذارترین اندیشمند می‌داند و اعلام می‌کند که نگرش‌اش به جهان را مدیون اوست.

وال استریت ژورنال^۳ ضمن اشاره به یافته‌های این کتاب مبنی بر توجه غربی‌ها به «مقوله‌ها» و شرقی‌ها «رابطه‌ها» اعلام می‌کند که این تفاوت در اندیشه‌ها می‌تواند منجر به اشتباه و شکست در تجارت و روابط سیاسی شود.

فوربز^۴، یکی از مشهورترین مجله‌های اقتصادی آمریکا و جهان، شجاعت نیسبت را در مقایسه کردن شیوهٔ اندیشیدن آسیایی و غربی‌ها تحسین می‌کند و حاصل نهایی تحقیقات نیسبت را «واقع‌بینی» این

^۱ Robert J. Sternberg

^۲ Malcolm Gladwell

^۳ Wall Street Journal

^۴ category

^۵ relationship

^۶ Forbs

تفاوت‌ها می‌داند؛ تفاوت‌هایی که ممکن است همواره وجود نداشته باشند، اما باید مورد توجه قرار گیرند.

شینوبا کیتایاما^۱، عضو گروه مطالعات جامع علوم انسانی در دانشگاه کیوتو، معتقد است که تفاوت‌های فرهنگی در شناخت آن گونه که در این کتاب به تصویر کشیده شده‌اند بسیار ژرف‌تر و گسترده‌تر از آنند که صد سال پیش می‌شد تصورش را کرد. به اعتقاد او، این یافته‌ها برای دانشجویان علوم شناختی بسیار تأمل‌برانگیزند.

با وجود این که با چند سال تأخیر از زمان چاپ این اثر به فکر ترجمه‌اش افتادم، اما مطمئناً دستاوردهای مطرح شده در این کتاب همچنان می‌تواند تأثیرگذاری لازم در حوزه‌های گوناگونی نظیر علوم شناختی و انسانی در دستورمان برخوردار باشد. تب داغی که این روزها دانشجویان را در رشته‌های گوناگون علوم انسانی فراگرفته، نگرش به مسائل مرتبط با انسان، هم از زن و اندیشه در قالب دیدگاه شناختی است که اساساً ماهیت یکسان و مشابهی برای شناخت تمامی انسان‌ها در جهان قائل است. پیروی محض از خط فکری ای که از دیرباز رواج داشته و انسان را نه به مثابه موجودی وابسته به زیست‌وم، جغرافیا و فرهنگ، بلکه به عنوان موجودی با سازوکارهای عقلانی و فکری یکسان در نظر می‌گرفته است، سبب شده تا امروزه یافته‌های نتایج بخش اعظم پژوهش‌هایی که در حوزه علوم انسانی انجام می‌شوند، بی‌بند و به تمامی انسان‌های این کره خاکی نسبت داده شوند؛ عدومیتی که با واقعیت جهان خارج در انطباق نیست.

از جمله این حوزه‌های مطالعاتی، زبان‌شناسی است که به ویژه با یکی از مهم‌ترین ابزارهای انسان یعنی «زبان» سروکار دارد. به یقین، شیوه

^۱ Shinoba Kitayama

درک و اندیشیدن ما در بازنمایی‌های زبانی‌مان تأثیرگذار است و تفاوت در نوع بازنمایی‌های زبانی افراد است که در نهایت سبب می‌شود فرضیه‌ها و نظریه‌های گوناگونی برای تبیین این تفاوت‌ها مطرح شوند. بر مبنای یافته‌هایی که در این کتاب ارائه شده‌اند، تعجیبی ندارد که چرا برخی از نظریه‌های زبانی ظاهراً پرتطرفدار و کارآمد در باب یک زبان، از کارایی لازم برای تبیین پدیده‌ها و داده‌های برخی زبان‌های دیگر برخوردار نیستند. از نظریه از اندیشه فردی سرچشمه گرفته و بر اساس نگرش کسی بیات نظریه یافته که شناخت متفاوتی دارد و این خود به دلیل تفاوت‌های عمده‌ای است که میان این نظریه‌پرداز و زبان‌اش از یک سو و سخنگویان زبانی دیگری در سبب وجود دارد؛ تفاوت‌هایی که نیست به روشنی آنها را مطرح می‌کند.

توجه به این تفاوت‌های شناختی می‌تواند به شکل مؤثرتری ما را در زمینه پژوهش‌های زبان‌شناسی، ارائه الگوهای کارآمدی در آموزش زبان دوم به ویژه آموزش زبان فارسی به غیرفارسی‌زبانان، و تهیه و تدوین منابع آموزشی برای زبان‌آموزان خارجی، ارائه سازگارانه‌ای مؤثر در روابط بین‌المللی و جز آن یاری رساند.

مطالعه این کتاب را به تمامی دانشجویان، پژوهشگران و علاقمندان حوزه‌های زبان‌شناسی، روان‌شناسی، علوم شناختی، مردم‌شناسی، آموزش زبان دوم، اقتصاد، حقوق، روابط بین‌الملل، فلسفه، منطق، ادبیات و بازرگانی توصیه می‌کنم و امیدوارم خواندن این کتاب برای درک بهتر دیدگاه‌های متفاوت و گاه مخالف، سودمند باشد.

راحله گندمکار

زمستان ۱۳۹۷